

Asia: VN/35317/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

1. Esitys varojen kohdentamisesta saatavan osille

Lausuntonne yleisesti varojen kohdentamista saatavan osille koskevista muutosehdotuksista.

CapFore Oy kiittää mahdollisuudesta lausua oikeusministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulosottokaaren muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista. Esityksen ydinajatuksena on käynnistää neljän vuoden määräaikainen kokeilu, jossa ulosotossa kertyvät varat kohdennettaisiin kuluttajaluottosaatavissa ensisijaisesti velan pääomalle ja sopimuskorolle ja vasta tämän jälkeen viivästyskoroille (ehdotettu ulosottokaaren 6 luvun 4 a §).

Vastustamme esitystä kokonaisuudessaan. Katsomme, että ehdotettu käänteinen kohdistusjärjestys on

- (i) perusoikeuksien, erityisesti omaisuudensuojan ja yhdenvertaisuuden, kannalta vakavasti ongelmallinen,
- (ii) sääntelyteknisesti sisäisesti epä johdonmukainen muun muassa yhteisvelkojen, takausten ja vakuusvelkojen osalta,
- (iii) kvalifikaatiokriteereiltään sattumanvarainen,
- (iv) tehoton ja jopa vahingollinen tilanteessa, jossa kuluttajaluottojen markkina on jo merkittävästi muuttunut korkokattosääntelyn ja positiivisen luottotietorekisterin myötä, ja
- (v) heikentää aiheettomasti suomalaisen luotonannon ennustettavuutta sekä luottomarkkinoiden vakautta. Esitys johtaisi myös rakenteelliseen epäoikeudenmukaisuuteen velallisten välillä: huojennuksia saisivat suhteettomasti ne velalliset, jotka eivät käytännössä lyhennä velkojaan, kun samaan aikaan sopimustaan kunnioittavat ja velkapääomaa lyhentävät velalliset jäävät ilman vastaavaa etua.

Omaisuudensuoja ja luottosopimusten sitovuus:

Ehdotus puuttuu merkittäväällä tavalla velkojien omaisuudensuojaan (perustuslain 15 §) sekä luottosopimusten sitovuuteen vaikuttamalla siihen, miten velkojan saatava käytännössä realisoituu sopimusehtojen mukaisesti. Vaikka muodollisesti viivästyskorkosaatava säilyy, sen tosiasiallinen taloudellinen arvo voi alentua merkittävästi, koska se jää viimesijaiseksi suorituskohteeksi tilanteessa, jossa pääoman lyhentäminen ulosotossa on tyypillisesti hidasta. Käytännössä sääntely siirtää arvoa velkojalta velalliselle ilman korvausta. Tämä on omaisuudensuojan ydinalueen rajoitus, johon liittyvät hyväksyttävyy-, oikeasuhtaisuus- ja täsmällisyysvaatimukset on arvioitava erityisen tiukasti.

On myös huomattava, että korkolaki (633/1982) on ollut viivästyskorkoa ja kohdistusjärjestystä koskien voimassa vakiintuneessa muodossaan yli neljä vuosikymmentä. Suoritusten kohdistusjärjestys, jossa kertyneet viivästyskorot suoritetaan ennen pääomaa, on ollut Suomen velvoiteoikeuden kantava periaate koko tämän ajan. Tähän vakiintuneeseen järjestelmään tehtävä määräaikainen ja taannehtivasti vireillä oleviin ulosottoasioihin ulottuva poikkeus on siten erityisen suuri rakenteellinen muutos, ei pieni hienosäätö, jollaiseksi se esitysluonnoksessa paikoin esitetään.

Yhdenvertaisuus; velallisten ja velkojien erilainen kohtelu:

Pidämme esityksen yhdenvertaisuusongelmia (perustuslain 6 §) erityisen vakavina. Ehdotus aiheuttaa useita rinnakkaisia erotteluja, joille esitysluonnoksessa ei ole esitetty riittävän hyväksyttäviä ja johdonmukaisia perusteita:

- Velallisten välinen erottelu suoritettujen toimen perusteella: Kokeilun piiriin pääsisivät käytännössä ne velalliset, jotka maksavat ulosotossa ainoastaan viivästyskorkoa eivätkä lyhennä velkapääomaa. Heille käänteinen kohdistus tarjoaisi merkittävän taloudellisen edun. Sen sijaan velalliset, jotka ovat kyenneet järjestelmään asiansa siten, että pääoma jo lyhentyy, joko ulosoton ulkopuolella, vapaaehtoisessa maksusuunnitelmassa tai talous- ja velkaneuvonnan avustamana, eivät saa vastaavaa etua. Sääntely siis palkitsee passiivisuutta suhteessa aktiivisuuteen ja vastuunkantoon. Tämä on rakenteellisesti vastoin yhdenvertaisuusperiaatteen ydintä.
- Velallisten erottelu velkalajien perusteella: Käsittelemme tätä laajemmin kentässä 1b.
- Velkojien välinen erottelu: Kuluttajaluottovelkojat asetetaan saatavansa luonteen vuoksi heikompaan asemaan kuin saman velallisen muut velkojat. Tämä koskee niin pankkeja, rahoitusyhtiöitä, ostovelkojia kuin perintätoimialaa. Etenkin saataviaan portfoliokaupoin hankkineet sijoittajat ovat hankkineet saatavansa voimassa olleen oikeustilan mukaisten odotusten pohjalta; sääntelyn taannehtiva soveltaminen kohdistuisi näihin saataviin epäsuhtaisesti. Käsittelemme NPL-portfolioiden arvonalenemaa tarkemmin kentässä 1d.
- Sattumanvarainen erottelu kvalifikaatiokriteerien perusteella: Käsittelemme tätä laajasti kentässä 1c.

Vaikka perustuslakivaliokunnan käytännössä yhdenvertaisuusperiaatetta on tulkittu siten, että rajoitettu erilainen kohtelu voi olla perusteltua painavasta yhteiskunnallisesta syystä, käsillä oleva sääntelyratkaisu ei mielestämme täytä tätä kriteeriä. Ylivelkaantumisen helpottamiseksi on olemassa merkittävästi täsmällisempiä ja oikeasuhtaisempia keinoja (yksityishenkilön velkajärjestely, sosiaalinen luotto, talous- ja velkaneuvonnan resurssit, ulosottoperusteiden täytäntöönpanokelpoisuusajat), joissa velallisen kokonaistilanne arvioidaan tuomioistuimen tai

sosiaaliviranomaisen kontrollissa. Käänteinen kohdistus on näihin verrattuna karkea ja sattumanvarainen instrumentti.

Ulosotto ei ole oikea instrumentti velkasuhteen ehtojen muuttamiseen:

Ulosotto on täytäntöönpanomenettely, jonka tehtävänä on panna täytäntöön lainvoimaiset saatavat sellaisina kuin ne on vahvistettu. Velkasuhteen aineellisten ehtojen muuttaminen, velkapääoman leikkaaminen, korkojen alentaminen tai maksuvelvollisuuden lykkääminen kokonaisarvion perusteella kuuluu Suomen oikeusjärjestelmässä tuomioistuimen valvomaan velkajärjestelyyn (yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisesti) tai yrityssaneeraukseen.

Tämän vahvistaa esityksen oma valmisteluhistoria. Ulosottosäätelyn kehittäminen -työryhmä, joka nimenomaisesti arvioi ehdotusta varojen kohdentamisesta ensin saatavan pääomalle, ei päätenyt esittämään tällaisia säännösmuutoksia. Työryhmä katsoi arviomuistiossaan, että ulosottomenettelyssä toteutettu maksusuoritusten kohdentaminen pääomalle kohdistuisi perusteettoman laajaan velallisjoukkoon, jonka velkojen laatu ja määrä sekä maksukyky voivat poiketa merkittävästi toisistaan, ja että muutokset koron, pääoman ja kulujen väliseen kohdentamiseen tulee edelleen tehdä velkajärjestelyn tai yrityssaneerauksen kautta (luonnoksen s. 4). Esitysluonnos ei osoita, mikä valmistelussa on muuttunut tämän arvion jälkeen muuten kuin hallituksen poliittinen linjaus puoliväliriihessä. Ulosottoon tehtävä kohdistuspoikkeus pirstoo ratkaisun yksittäisten saatavien tasolle eikä koskaan johda velallisen kokonaistaloudellisen tilanteen kestävään ratkaisuun. Velallinen voi käytännössä jäädä vuosiksi ulosottoon ilman mahdollisuutta päästä veloistaan eroon, koska viivästyskorko jatkaa kertymistään pääoman päälle vapaakuukausien ja muiden taukojen aikana, vaikka ulosottosuoritukset menisivätkin pääomalle. Pääasiallista ongelmaa, velallisen kokonaisvelan kestämyyttä, tällä ei ratkaista.

Velkajärjestelyn käytöllä on jo voimassa olevassa oikeudessa selkeä ja toimiva systematiikka: maksuohjelman aikana ei juokse uutta viivästyskorkoa, pääomaa voidaan leikata ja kaikki velkojat kohdellaan yhdessä menettelyssä. Ulosoton sisälle rakennettu osittainen ratkaisu vain kuluttajaluottosaatavissa ei vastaa näitä tavoitteita.

Säätelyn sisäiset epäjohtonmukaisuudet:

Käänteinen kohdistus aiheuttaa sääntelytekniisiä epäjohtonmukaisuuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole riittävästi käsitelty:

- Yhteisvastuulliset velat: Jos saman luoton kahdesta yhteisvastuullisesta velallisesta toinen on kokeilun piirissä ja toinen ei, saatavan käsittely jakautuu mekaanisesti kahteen erilaiseen logiikkaan. Tämä monimutkaistaa sekä Ulosottolaitoksen työtä että velkojan kirjanpitoa ja luo riitatilanteita.
- Takaukset: Takaussäätely on rakennettu sen oletuksen varaan, että päävelan ja sen korkojen suoritusjärjestys on ennakoitava. Käänteinen kohdistus muuttaa takaajan ja velkojan välistä riskinjakoa tavalla, jonka korjaaminen edellyttäisi erillisiä muutoksia takaussäätelyyn. Esitysluonnos jättää nämä heijastusvaikutukset puutteellisesti käsitellyiksi.
- Vakuusvelat: Esitysluonnoksessa myönnetään, ettei käänteistä kohdennusta voida teknisesti soveltaa ennen pantin realisointia. Vakuudellisen kuluttajaluoton velallinen ei saa samaa etua kuin vakuudettoman luoton velallinen, vaikka taloudellinen tilanne olisi sama.

- Tietojärjestelmien rajoitteet: Ulosoton tietojärjestelmät eivät nykyisellään kykene luotettavasti erottamaan kuluttajaluottoja muista saatavista saman ulosottooperusteen sisällä. Tämä luo merkittävän virheriskin: käänteinen kohdennus voi soveltua myös sellaisiin saataviin, joihin sitä ei ole tarkoitettu, tai jäädä soveltumatta sellaisiin saataviin, joihin sen pitäisi soveltua.

Vaihtoehtoinen ja kohdennetumpi ratkaisu:

Mikäli lainsäätäjä haluaa puuttua siihen ongelmaan, että ulosotossa olevien velallisten pääoma ei käytännössä lyhene viivästyskoron kerryttäessä saatavaa, kannatamme tämän tavoitteen toteuttamista huomattavasti täsmällisemmin ja oikeudellisesti johdonmukaisemmin keinoin kuin käänteisellä kohdistusjärjestyksellä. Esitämme kahta vaihtoehtoista keinoa, jotka kohdistuvat ongelman tosiasialliseen lähteeseen ilman, että velallisia tai velkojia asetetaan keskenään eri asemaan kategoriaperusteisesti:

- Ulosottomenettelyn käynnistämisen nopeuttaminen ja automatisointi siten, että aika velan erääntymisestä tehokkaan ulosmittauksen alkamiseen lyhenee. Tällöin viivästyskorkoa kertyy vähemmän ennen maksujen alkamista, mikä pienentää velan kokonaismäärää ja hyödyttää suoraan velallista. Käsittelemme tätä osiossa 3.
- Vapaakuukausien lukumäärän maltillinen vähentäminen. Vapaakuukausien aikana ulosottokertymää ei oteta velalliselta, mutta viivästyskorko juoksee niiden ajalta täysimääräisenä, jolloin velka kasvaa ilman lyhennystä. Vähentämällä vapaakuukausien määrää maltillisesti tätä korkokertymää voidaan rajoittaa puuttumatta velallisen välttämättömään toimeentuloon. Käsittelemme tätä osiossa 3.

Lausuntonne muutosehdotuksen kohdentamisesta kuluttajaluottoihin.

Pidämme erityisen ongelmallisena sitä, että ehdotettu käänteinen kohdistusjärjestys kohdennetaan ainoastaan kuluttajaluottoihin. Tällä valinnalla ei ole esitysluonnoksessa esitetty riittävän hyväksyttävää ja johdonmukaisia perusteita, ja se aiheuttaa kolme erillistä ongelmaa: yhdenvertaisuuden, ajoituksen markkinakontekstissa ja sääntelyn vaikuttavuuden näkökulmista.

Yhdenvertaisuusongelma velkalajien perusteella:

Henkilö, jonka ulosottovelka koostuu pääosin esimerkiksi julkisoikeudellisista verovelvoista, sakoista, elatusapuvelvoista tai vahingonkorvausvelvoista, jää käänteisen kohdistuksen tarjoaman huojennuksen ulkopuolelle, vaikka hänen taloudellinen tilanteensa olisi yhtä heikko tai heikompi kuin vastaavasti velkaantuneen kuluttajaluottovelallisen. Velalliset asetetaan tällä tavoin keskenään eri asemaan velkojensa juridisen kategorian perusteella ilman painavaa ja johdonmukaista yhteiskunnallista perustetta.

Esityksen vaikutukset riippuvat lisäksi suurella määrällä siitä, miten velallisen velkakanta sattuu jakautumaan eri velkalajien välillä ja missä vaiheessa ulosottooperintä on. Tällä satunnaisuudella ei ole yhteyttä velallisen tosiasialliseen avuntarpeeseen, mikä korostaa yhdenvertaisuusongelmaa.

Markkinakonteksti; ehdotus tulee aikaan, jolloin ongelman lähde on jo merkittävästi rajoitettu:

Pidämme tärkeänä, että lainsäätäjän käytössä on ajantasainen ja tosiasioihin perustuva kuva kuluttajaluottojen markkinatilanteesta. Useat keskeiset ylivelkaantumisongelman lähteet on jo poistettu tai voimakkaasti rajoitettu viime vuosina:

- Kuluttajaluottojen korkokatto on kiristynyt asteittain. Vuoden 2019 syyskuussa otettiin käyttöön 20 prosentin korkokatto, ja samassa 1.9.2019 voimaan tullessa uudistuksessa muut luottokustannukset kuin korko rajattiin 150 euroon vuodessa. Myöhemmin 1.10.2023 alkaen myönnettyjen kuluttajaluottojen nimellinen vuosikorko on saanut olla enintään korkolain mukainen viitekorko lisätynä 15 prosenttiyksiköllä, mutta yhteensä enintään 20 prosenttia.
- Korkokattosäätelyn vaikutuksesta perinteinen niin sanottu pikavippimarkkina on kutistunut dramaattisesti. Suomen Pankin tilastojen mukaan kotitalouksilla oli vielä vuoden 2018 lopussa pikaluottoyrityksille velkaa noin 700 miljoonaa euroa, kun vastaava luku kesäkuussa 2023 oli enää noin 140 miljoonaa euroa. Pikaluottoyritysten osuus kotitalouksien kaikista kulutusluotoista oli enää noin 0,5 prosenttia.
- Positiivinen luottotietorekisteri otettiin käyttöön 1.4.2024, ja luotonantajilla on lakisääteinen velvollisuus tarkistaa luotonhakijan tiedot rekisteristä uutta luottoa myönnettäessä tai sopimusta muutettaessa. Rekisteri kattaa kuluttajaluotot, asuntolainat, opintolainat, luottokortit ja osamaksurahoitukset. Vuoden 2025 lopulla rekisteriin lisätään myös luonnolliselle henkilölle elinkeinotoimintaa varten myönnettävät luotot. Tämä on Suomen oloissa merkittävä ja juuri toiminnassaan vakiintuva rakenteellinen muutos, jonka tarkoituksena on suoraan estää uusien ylivelkaantumistapausten syntyminen.
- Ulosoton suojaosuutta on lisäksi korotettu merkittävästi. Vuonna 2022 yhden hengen suojaosuus oli 696 euroa kuukaudessa. Vuoden 2023 ajaksi se nostettiin määräaikaisella lailla takuueläkkeen tasolle 922,50 euroon. Korotettu taso säädettiin pysyväksi 1.1.2024 alkaen, ja siihen tehdään vuosittain kansaneläkeindeksin mukainen tarkistus. Tämän myötä suojaosuus on vuonna 2026 jo 990,90 euroa kuukaudessa (33,03 euroa päivässä) yhden hengen velalliselle, eli kasvua suhteessa vuoteen 2022 on noin 295 euroa kuukaudessa. Tarkasteltuna pidemmällä aikavälillä nousu on ollut selvästi inflaatiota nopeampaa: vuonna 2020 yhden hengen suojaosuus oli noin 679 euroa kuukaudessa, joten nousua vuoteen 2026 on noin 46 prosenttia, kun yleinen kuluttajahintojen nousu on samalla ajanjaksolla ollut yhteensä alle 20 prosenttia. Ulosottovelalliselle jäävä reaalinen vähimmäistoimeentulo on siten parantunut tuntuvasti, eikä vain inflaatiota seuraten.

Tämä kokonaisuus huomioiden esityksen yleinen perustelu, että kuluttajaluotot ovat iso ongelma ulosotossa eikä ongelmaan ole muutoin tartuttu, ei enää pidä paikkaansa samalla tavalla kuin se mahdollisesti piti aikaisemmin. Ongelman akuutein lähde, eli kohtuuttoman korkeakorkoinen pikavippimarkkina, on jo voimakkaasti suitsittu. Positiivinen luottotietorekisteri on ottanut kantavan roolin ylivelkaantumisen ennaltaehkäisyssä uusien luottojen osalta. Ulosottovelallisten käteen jäävien tulojen riittävyttä on myös merkittävästi parannettu suojaosuuden korotuksilla. Käänne kohdistus juuri kuluttajaluottoihin tulee siten aikaan, jolloin sen perustelut ovat heikentyneet, mutta sen aiheuttamat haitat kuluttajaluottomarkkinoille ja yhdenvertaisuudelle ovat ennallaan tai jopa lisääntyneet.

Vaikuttavuus; kohdistus jättää käsittelemättä kokonaisongelman:

Velallisen näkökulmasta velkakuorma on kokonaisuus. Kohdistamalla huojennus vain kuluttajaluottoihin, kokeilu jättää käsittelemättä monen ulosottovelallisen tilanteen kannalta keskeisen velkalajiyhdistelmän. Käytännössä ne velalliset, joilla on samanaikaisesti kuluttajaluottoja ja muita ulosottovelkoja, saavat huojennusta vain osaan velkakuormastaan, eivätkä siten välttämättä pääse esitysluonnoksen tavoittelemaan ”uuteen alkuun”. Kohdennetun, vain yhteen velkalajiin rajatun instrumentin lisäarvo on tämän vuoksi epäselvä.

Lausuntonne varojen kohdentamisjärjestyksen muuttamisen alkamisen edellytyksistä (kuluttajaluoton perimiseksi ollut vuoden aikana vähintään 9 kuukauden ajan voimassa toistuvaistulon ulosmittaus tai maksusuunnitelma, josta tulleet kertymät ovat lyhentäneet vain saatavan korkoa).

Pidämme ehdotettua kvalifikaatiomekanismia yhdeksän kuukauden ”pelkkä korko” -ehtoa 12 kuukauden tarkasteluikkunassa oikeudellisesti ja toiminnallisesti ongelmallisena. Sen ehdot tuottavat satunnaisia ja yhdenvertaisuuden kannalta kestävämpiä lopputuloksia ja avaavat järjestelmän väärinkäytökselle. Käsittelemme kvalifikaatiomekanismin keskeiset ongelmat ja niiden korjaamisen seuraavassa.

Yhdeksän kuukauden tarkasteluikkuna 12 kuukauden jaksossa on liian lyhyt suhteessa ulosottosuoritusten todelliseen rytmiin:

Ehdotettu kelpoisuusehto kytkeytyy yhteen 12 kuukauden tarkasteluikkunaan: kokeilun piiriin pääsisi velallinen, jonka kohdalla toistuvaistulon ulosmittaus tai maksusuunnitelma on tämän ikkunan aikana ollut voimassa vähintään yhdeksän kuukautta ja jonka kertymät ovat kohdistuneet ainoastaan saatavan korkoon. Tämä ikkuna on liian lyhyt suhteessa ulosottosuoritusten todelliseen vuosirytmiiin. Ulosotossa olevien velallisten maksuvirta ei käytännössä jakaudu tasaisesti kaikille kuukausille. Suuri osa ulosottovelallisista on epätyypillisissä työsuhteissa, pätäkätöissä, kausityössä tai osa-aikatyössä, jolloin ulosottokertymä tulee tyypillisesti vain neljästä viiteen kertaan vuodessa. Tämän lisäksi merkittävä osa vuotuisesta ulosottokertymästä tulee veronpalautusten yhteydessä kerralla suurena summana. Ulosotokaaren mukaisesti veronpalautus ulosmitataan kokonaisuudessaan ja se on jo vakiintuneesti korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä (KKO 1981 II 36) katsottu velallisen ”säästöksi”, johon ulosmittaus ulottuu täysimääräisesti.

Veronpalautukset maksetaan kesä-joulukuun aikana verovuoden jälkeen. Tämä tarkoittaa, että monella ulosottovelallisella suurin yksittäinen vuotuinen ulosottokertymä sijoittuu vain yhteen kalenterivuoden kuukauteen. Kyse on nimenomaan siitä kertymästä, jolla velkapääoman lyhennys olisi tosiasiallisesti mahdollinen. Sen ajankohta on velallisen näkökulmasta täysin riippumaton ulosotto-perinnän alkamishetkestä.

Ratkaisevaa on, ettei kelpoisuusehtoa arvioida ulosotto-perinnän vireilletulosta laskettuna kiinteänä jaksona, vaan liukuvana, taaksepäin katsovana 12 kuukauden ikkunaan (”viimeisen vuoden aikana”), jota tarkastellaan automaattisesti ulosoton tietojärjestelmän eräajoissa. Esitysluonnoksen mukaan asiat valikoituvat menettelyn piiriin automaattisesti näiden eräajojen perusteella, ja kerran alkanut kohdennus jatkuu sen jälkeen. Tästä seuraa rakenteellinen sattumanvaraisuus, joka ei kytkeydy velallisen maksukykyyn vaan ulosottokertymän ajalliseen rytmiin ja saatavalle kertyneen koron tilaan.

Kelpoisuuden ratkaisee tosiasiasa se, sisältääkö kunkin eräajon liukuva 12 kuukauden ikkuna pääomaa lyhentävän tapahtuman. Veronpalautus lyhentää pääomaa voimassa olevassa kohdistusjärjestyksessä vain, jos se ylittää saatavalle kyseisellä hetkellä kertyneen koron. Kertyneen koron suuruus puolestaan riippuu muun muassa siitä, kuinka kauan saatava on ollut perinnässä, vapaakuukausien määrästä ja maksuhistoriasta, ei velallisen maksukyvyystä. Näin ollen kaksi aineellisesti identtistä velallista voivat tulla menettelyn piiriin eri perusteiden tai eri aikaan yksinomaan sen mukaan, osuuko pääomaa lyhentävä veronpalautus kulloiseenkin tarkasteluikkunaan ja kuinka paljon korkoa on sattunut kertymään palautushetkellä. Velallinen, jonka veronpalautus on lyhentänyt pääomaa, pääsee menettelyn piiriin vasta, kun kyseinen palautus on poistunut liukuvasta ikkunasta. Muutoin samanlainen velallinen, jonka palautus on mahtunut kertyneen koron sisään eikä ole lyhentänyt pääomaa, pääsee piiriin heti. Erottelu ja sen ajoitus perustuvat siten ulosottooperinnän ja koronkertymän satunnaiseen yhteensattumaan, eivät velallisen tosiasialliseen avuntarpeeseen.

Korostamme, että esitysluonnos myöntää tämän sattumanvaraisuuden nimenomaisesti. Sääntämisyjärjestystä koskevassa jaksossa (luonnoksen s. 53) todetaan, että ehdotettu rajausta asettaa kuluttajaluottojen velkojat ja velalliset erilaiseen asemaan ”velkasuhteen osapuolten kannalta satunnaisten ja ennakoimattomien seikan perusteella”. Samassa yhteydessä myönnetään, että menettelyn ulkopuolelle jäävät myös ne velalliset, jotka pystyvät lyhentämään kuluttajaluottojensa pääomaa ainoastaan vähäisessä määrin. Kun lainvalmistelija itse luonnehtii erottelun perustetta satunnaiseksi ja ennakoimattomaksi, kyse on juuri sellaisesta erottelusta, jonka perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaate kieltää ilman painavaa ja johdonmukaista perustetta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan henkilöihin kohdistuva erottelu ei saa olla mielivaltaista eivätkä erot kohtelussa muodostua kohtuuttomiksi.

Esityksen oma valtiosääntöoikeudellinen arvio vahvistaa tämän epävarmuuden. Esitysluonnoksessa todetaan nimenomaisesti, että ehdotettava sääntely erottuu perustuslakivaliokunnan aiemmin arvioimista kokeiluista siten, että se vaikuttaisi yksityisten tahojen väliseen oikeussuhteeseen (luonnoksen s. 54). Aiempi kokeilulainsäädäntöä koskeva perustuslakivaliokunnan käytäntö, johon esitys nojaa, liittyy hallinnollisiin kokeiluihin, joissa on ollut kyse julkisen vallan kansalaisille myöntämisestä eduista tai asettamisesta velvoitteista, ei yksityisten velkasuhteiden taannehtivasta muuttamisesta. Esitys ei osoita perustuslakivaliokunnan käytäntöä, jossa yhdenvertaisuudesta olisi tingitty vastaavalla tavalla yksityisten osapuolten välisessä suhteessa. Tätä taustaa vasten pidämme erityisen merkityksellisenä sitä, että hallitus itse pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaa asiasta lausunnon (luonnoksen s. 57). Katsomme tämän vahvistavan, että kvalifikaatiomekanismin sattumanvaraisuus ja sen yhdenvertaisuusvaikutukset edellyttävät perusteellista valtiosääntöoikeudellista arviointia ennen kuin esitys voidaan antaa eduskunnalle.

Edellä kuvattu sattumanvaraisuus ei ole teoreettinen marginaali-ilmiö, vaan se seuraa suoraan ulosottokertymän tyypillisestä, veronpalautuspainotteisesta vuosirytmistä Suomessa. Se on myös korjattavissa. Esitämme seuraavassa, että jos sääntely ylipäättään toteutetaan, tarkasteluikkunaa on pidennettävä siten, että se kattaa luotettavasti vähintään yhden täyden veronpalautusjakson.

Tarkasteluikkunan tulisi olla vähintään 18 kuukautta:

Vaikka pidämme käänteistä kohdistusjärjestystä kokonaisuutena ongelmallisena emmekä kannata sen sääntämistä, esitämme toissijaisesti seuraavan: jos sääntely jossakin muodossa toteutuu, edellä kuvatun sattumanvaraisuuden korjaamiseksi tarkasteluikkunan tulee olla vähintään 18 kuukautta. Tämä on välttämätöntä seuraavista syistä:

- 18 kuukauden ikkuna takaa, että jokaisen velallisen tarkasteluajalle osuu vähintään yksi veronpalautusjakso ja käytännössä useimmissa tapauksissa kaksi. Tällöin tarkasteluajalla on todennäköisesti ollut ainakin yksi suurempi suoritus, joka olisi voinut kohdistua pääomalle ilman sääntelyä.
- Ikkunan riittävä pituus vähentää tarkasteluikkunan ja veronpalautuksen ajoituksen satunnaiseen yhteensattumaan perustuvaa epäoikeudenmukaisuutta velallisten välillä. Aineellisesti samanlaisissa tilanteissa olevien velallisten lainsäädännöllinen kohtelu lähestyy yhdenmukaisuutta.
- Pidempi tarkasteluikkuna vastaa paremmin pätkätyösuhteissa ja kausityössä toimivien velallisten tosiasiallista vuosirytmää. 9/12 kk -ikkuna kohtelee viiden vuosittaisen ulosottokertymän mallia eri tavoin kuin 12 vuosittaisen kertymän mallia, vaikka maksukyvyyn kannalta tilanteet voivat olla vertailukelpoiset.
- Ehdotettu yhdeksän kuukauden ehto tarkoittaa, että kokeilu voi käynnistyä jo ennen kuin minkäänlainen kohtuullinen näyte velallisen tosiasiallisesta maksukyvyistä on saatu. Pidempi tarkastelu-aika varmistaisi paremmin, että kokeilun piiriin pääsee aidosti vain niitä velallisia, joilla velkapääoma ei realistisesti voi lyhentyä normaalin ulosotto-perinnän puitteissa.

Korostamme, että tämä esitys on toissijainen suhteessa pääasialliseen kantaamme: pidämme käännteistä kohdistusjärjestystä kokonaisuudessaan ongelmallisena ratkaisuna (ks. kenttä 1a). Jos lainsäätäjä kuitenkin haluaa edetä jossakin muodossa kokeilun kanssa, vähintään 18 kuukauden tarkasteluikkuna on oikeasuhtaisuuden ja yhdenvertaisuuden vähimmäisedellytys. Lyhyempi ikkuna on perustuslakivaliokunnan arvioinnissa erityisen alttiina kritiikille juuri sattumanvaraisuutensa vuoksi.

Lausuntonne varojen kohdentamiseen ehdotettujen muutosten vaikutuksesta velallisten ja velkojien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Esitysluonnoksen vaikutusarviot ovat olennaisilta osin puutteellisia. Tunnistamme useita vaikutuksia, joita esityksessä ei ole käsitelty lainkaan tai jotka on käsitelty riittämättömästi: NPL-portfolioiden arvonalentuminen, viivästyskoron ohjausvaikutuksen heikkeneminen ja vapaakuukausijärjestelmän mahdollinen suunnitelmallinen väärinkäyttö.

Kuluttajaluottoportfolioiden (NPL) arvon lasku; tunnistamaton vaikutus:

Pankit ja muut luotonantajat hallitsevat järjestämättömien kuluttajaluottojen (non-performing loans, NPL) kuormaansa myymällä portfolioita perintä- ja sijoitustoimijoille. Näiden portfolioiden hinnoittelu perustuu odotettuihin perintävirtoihin, joiden olennaisia muuttujia ovat saatavan pääoma, sopimuskorko, viivästyskorko ja kohdistusjärjestys. Ehdotettu käännteinen kohdistusjärjestys, erityisesti siltä osin kuin sitä sovelletaan jo vireillä oleviin ulosottoasioihin ja jo myytyihin portfolioihin, pienentää näiden saatavien diskontatun odotusarvon, koska viivästyskorko kertyy ulosottokertymässä viimeisenä ja saattaa jäädä kokonaan saamatta velallisen maksukyvyyn ehtyessä.

Arvonalentuminen kohdistuu erityisesti niihin sijoittajiin, jotka ovat hankkineet saatavansa portfoliokaupoin ja hinnoitelleet riskinsä voimassa olleen oikeustilan perusteella. Kun

kohdistusjärjestys muutetaan jälkikäteen jo hankittuihin saataviin, nämä sijoittajat kärsivät saatavien arvon alenemisen ilman omaa myötävaikutustaan. Kyse ei ole markkinariskistä, jonka sijoittaja olisi voinut ottaa huomioon hankintahetkellä, vaan jälkikäteisestä, lainsäädännöllä toteutetusta arvonsiirrosta.

Tästä syystä takautuvaa, jo voimassa olleen oikeustilan perusteella syntyneisiin ja hinnoiteltuihin saataviin ulottuvaa sääntelyä ei voida hyväksyä. Esitysluonnoksen rajaus 1.1.2024 jälkeen annettuihin ulosottoperusteisiin ei poista tätä ongelmaa, koska se ulottuu edelleen ennen lakia syntyneisiin ja hinnoiteltuihin saataviin. Mikäli sääntely ylipäättään toteutetaan, sen on oltava yksinomaan tulevaisuuteen suuntautuva: käänteistä kohdistusjärjestystä tulee soveltaa vain lain voimaantulon jälkeen tehtyihin kuluttajaluottosopimuksiin. Vain tällöin velkoja ja saatavan hankkija voivat ottaa uuden kohdistusjärjestyksen huomioon hinnoittelussaan alusta alkaen, eikä sääntely puutu jo voimassa olleen oikeustilan perusteella muodostuneisiin varallisuusasemiin. Taannehtiva soveltaminen on omaisuudensuojan (perustuslain 15 §) ja luottamuksensuojan vastaista.

Pidämme välttämättömänä, että jatkovalmistelussa tehdään yksityiskohtainen ja määrällinen vaikutusarvio NPL-markkinoille, erityisesti kokeilun taannehtivasta soveltamisesta jo myytyihin saataviin. Ilman tällaista arviota perustuslakivaliokunnalla ja eduskunnalla ei ole riittäviä edellytyksiä arvioida esityksen kokonaisvaikutuksia.

Viivästyskoron ohjausvaikutuksen heikkeneminen; tunnistamaton vaikutus:

Viivästyskorko ei ole pelkkä tuottoerä velkojalle, vaan velvoiteoikeudellinen ohjausmekanismi: se kannustaa velallista maksamaan velkansa ajallaan ja vapaaehtoisesti, koska maksun viivästyminen tulee kalliimmaksi. Käänteinen kohdistusjärjestys heikentää tätä ohjausvaikutusta, ja nimenomaan siksi, että se soveltuu vain ulosottoon. Ulosotossa maksetut suoritukset lyhentäisivät ensin pääomaa ja vähentäisivät näin tulevaa koronkertymää, kun taas ulosoton ulkopuolella tehdyt vapaaehtoiset suoritukset kohdistuisivat edelleen normaalin järjestyksen mukaan ensin korkoon, jolloin pääoma ei lyhene yhtä nopeasti. Saman euron maksaminen ulosotossa lyhentää siten velkaa nopeammin kuin sama euro vapaaehtoisesti maksettuna. Menettelyn piiriin kuuluvalla velalliselle voi näin syntyä tosiasiallinen kannustin antaa velkansa mennä tai jäädä ulosottoon vapaaehtoisen maksamisen sijaan. Tämä on viivästyskoron ohjaustarkoituksen vastainen rakenteellinen vääristymä, sillä järjestelmän lähtökohtana on päinvastoin, että ulosotto on viimesijainen keino ja velallista kannustetaan hoitamaan velkansa sen ulkopuolella. Vaikutuksen suuruutta on vaikea arvioida ennalta, koska ulosottoon liittyy velalliselle myös haittoja, kuten maksuhäiriömerkintä ja ulosottomaksut, mutta vääristymän suunta on selvä.

Vapaakuukausijärjestelmän suunnitelmallinen väärinkäyttö; tunnistamaton vaikutus:

Käytännön kokemustemme perusteella vapaakuukausijärjestelmä on altis suunnitelmalliselle väärinkäytölle, mitä esitysluonnoksessa ei ole käsitelty. Tunnistettu ilmiö on se, että osa velallisista ajoittaa pätkätöitä, lyhytaikaisia työsuhteita tai muita tulonsa juuri niihin kalenterikuukausiin, joihin vapaakuukausi on voimassa. Näin näiden kuukausien todelliset tulot jäävät ulosoton ulkopuolelle, vaikka velallisen maksukyky kyseisinä kuukausina olisi tosiasiallisesti hyvä tai jopa parempi kuin keskimäärin. Lopputuloksena on tilanne, jossa sekä velkojan saatava jää saamatta että viivästyskorko silti kerryttää velan kokonaismäärää.

Ehdotetussa hallituksen esityksessä on jätetty käsittelemättä se, miten käänteinen kohdistus vuorovaikuttaa vapaakuukausijärjestelmän ja sen mahdollisen suunnitelmallisen ajoittamisen kanssa. Yhdistelmä, jossa velallinen ajoittaa tuloensa vapaakuukausille ja samaan aikaan käänteinen kohdistus ohjaa vähäisempiäkin ulosottosuorituksia pääoman lyhennykseen, voi luoda kannustimia, jotka ovat järjestelmän tarkoituksen vastaisia. Käsittelemme osiassa 3 vapaakuukausien lukumäärän maltillista vähentämistä, joka osaltaan rajoittaisi tätä ilmiötä.

Hallinnolliset ja järjestelmätekniset vaikutukset:

Ehdotus aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia ja hallinnollista taakkaa Ulosottolaitokselle. Esitysluonnoksessakin todetaan, että siirtymäaika kokeilun voimaantuloon tarvitaan tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseen sekä Ulosottolaitoksen henkilöstön että velkojen kouluttamiseen. Koska kyseessä on neljän vuoden määräaikainen kokeilu, järjestelmämuutokset joudutaan tekemään uudelleen kokeilun päätyttyä, riippumatta siitä, jatketaanko sääntelyä, muutetaanko sitä vai palataanko nykyiseen kohdistusjärjestykseen. Tämä on poikkeuksellisen tehoton tapa käyttää julkisia varoja sääntelyyn, jonka tosiasialliset hyödyt ovat epävarmoja.

Menettelyyn liittyy myös huomattava virheriski. Kohdennuksen edellytykset edellyttävät jatkuvaa seurantaa ja tulkintaa erityisesti yhdistelmäulosottokirjauksissa, joissa saman ulosottoerusteen alla on sekä kuluttajaluottosaatavia että muita saatavia. Virheellinen kohdennus johtaa muutoksenhakuun ja oikeudenkäynteihin sekä velkojen, velallisten että Ulosottolaitoksen välillä.

Esityksen puutteelliset vaikutusarviot:

Pidämme esitysluonnoksen vaikutusarvioita riittämättöminä erityisesti seuraavissa kohdissa, joiden katsomme olevan välttämättömiä ennen jatkovalmistelua:

- Perustuslakiasiantuntijoiden riippumaton arviointi omaisuudensuojan, yhdenvertaisuusperiaatteen, taannehtivuuden ja luottamuksensuojan osalta, ennen kuin hallituksen esitys annetaan eduskunnalle.
- Ulosottolaitoksen tekninen toimeenpanokelpoisuus selvitys ja arvio kokeilun kokonaiskustannuksista, mukaan lukien purkamiskustannukset kokeilun päätyttyä.
- Empiirinen arvio kvalifikaatiokriteerien (9 kk / 12 kk -tarkasteluikkuna) vaikutuksesta: kuinka suuri osuus ulosottovelallisista täyttäisi kriteerit ehdotetussa muodossaan, miten kynnyksen ylittäneiden ja sen alittaneiden velallisten tilanteet eroavat toisistaan aineellisesti, ja miten herkkä lopputulos on veronpalautusten ajoittumiselle ja saatavalle kertyneen koron tasolle suhteessa liukuvaan tarkasteluikkunaan.

Lausuntonne varojen kohdentamista koskevan lain voimassaoloajasta.

Pääasiallinen kantamme on, että käänteistä kohdistusjärjestystä koskevaa sääntelyä ei tulisi saattaa voimaan lainkaan ehdotetussa muodossa. Tämän kannan tueksi viittaamme kenttiin 1a–1d. Voimassaoloaikaa koskevan kysymyksen osalta esitämme kuitenkin seuraavat erilliset huomiot.

Neljän vuoden määräaikaisuus on ongelmallinen valinta:

Esityksessä ehdotetaan neljän vuoden määräaikaista kokeilua. Pidämme tätä rakennetta sääntelyn päämäärien ja toteutuksen kannalta erityisen ongelmallisena seuraavista syistä:

- Järjestelmämuutosten kustannukset ovat pysyviä, mutta sääntely on määräaikaista. Ulosottolaitoksen ja velkojen tietojärjestelmät joudutaan muuttamaan kahdesti: kokeilun alussa ja sen lopussa. Tämä on poikkeuksellisen tehoton tapa käyttää julkisia varoja.
- Kokeilun aikana ehdotuksen piiriin tulleiden velallisten kuluttajaluottosaatavien käsittely jatkuu vuosia kokeilun päättymisen jälkeenkin, sillä ulosottooperintä on usein pitkäaikaista. Käytännössä kokeilu jättää siten itse asiassa pysyvät jäljet, vaikka se nimellisesti on määräaikainen, eikä sen vaikutusten purkaminen ole mahdollista palauttamalla kohdistusjärjestys ennalleen.
- Ennusteet sääntelyn vaikutuksesta NPL-markkinoihin perustuvat luottamuksensuojan murtumiseen. Markkinoiden hinnoittelu ei palaudu kokeilun päätyttyä lähtötilanteeseen vain siksi, että sääntelyä ei jatketa, sillä luottamus oikeustilan vakauteen on jo heikentynyt.

Taannehtivuus jo vireillä oleviin asioihin on erityisen ongelmallinen voimassaoloaikajärjestely

Esitys ehdotetaan sovellettavaksi myös jo vireillä oleviin ulosottoasioihin sekä saataviin, joiden maksutuomio on annettu vuoden 2024 alun jälkeen. Tämä tarkoittaa, että jo myönnettyjen ja jo perinnässä olevien luottojen takaisinmaksun rakenne muuttuu jälkikäteen velkojan vahingoksi. Velkoja on hinnoitellut luoton, arvioinut sen riskin ja mahdollisesti myynyt saatavan eteenpäin sillä olettamalla, että voimassa oleva kohdistusjärjestys pysyy. Tämän olettan murtaminen lailla on perustellun luottamuksensuojan kannalta erittäin ongelmallista, kuten kentässä 1d olemme käsitelleet NPL-portfolioiden osalta.

Mikäli sääntelyn kanssa kuitenkin edetään, mitä emme kannata, sen voimassaoloaika koskeva ratkaisu tulisi sovittaa siten, että

- (i) sääntelyä sovelletaan ainoastaan sen voimaantumisen jälkeen tehtyihin kuluttajaluottosopimuksiin ja vasta 12 kuukauden siirtymäajan kuluttua, jolloin velkoja ja saatavan hankkija voivat ottaa uuden kohdistusjärjestyksen huomioon luoton hinnoittelussa ja riskinarvioinnissa alusta alkaen (ks. kenttä 1d), ja
- (ii) kokeilun päättyessä tehdään perusteellinen vaikutusarviointi, joka julkistetaan ennen mahdollista sääntelyn jatkamista koskevaa päätöstä. Mikäli sääntelyä mahdollisesti jatketaan, tämän tulee tapahtua erillisellä lainsäädäntöprosessilla ja täysimittaisella perustuslainmukaisuusarvioinnilla, ei automaattisesti.

2. Etäosallistuminen ja videotallenteen tekeminen

Lausuntonne etäosallistumista toimituksiin ja ulosottoselvitykseen koskevista ehdotuksista.

CapFore Oy:llä ei ole erityistä lausuttavaa etäosallistumista toimituksiin ja ulosottoselvitykseen koskevista ehdotuksista. Ehdotukset liittyvät ulosottomenettelyn käytännön toimittamiseen, eivätkä ne kuulu niiden kysymysten ytimeen, joista lausunnonantajan asiantuntemus ja intressit ovat

olennaisia. Yleisellä tasolla pidämme menettelyjen modernisointia ja digitaalisten välineiden käyttöä tarkoituksenmukaisena, mikäli velallisen oikeusturva ja menettelyjen luotettavuus säilyvät.

Lausuntonne videotallenteen tekemistä ja säilytysaikaa koskevasta ehdotuksesta.

CapFore Oy:llä ei ole erityistä lausuttavaa videotallenteen tekemistä ja säilytysaikaa koskevasta ehdotuksesta. Yleisellä tasolla korostamme, että henkilötietojen ja arkaluonteisten taloudellisten tietojen käsittelyn osalta noudatettava tietosuojasääntely ja säilytysaikojen oikeasuhtaisuus tulee varmistaa, mutta tarkempi kannanotto ei kuulu lausunnonantajan asiantuntemusalueelle.

3. Muut ulosottokaaren muutokset

Lausuntonne muista ulosottokaareen ehdotetuista muutoksista.

Esitämme tässä yhteydessä CapFore Oy:n vaihtoehtoisen ehdotuksen sille tavoitteelle, johon hallituksen esitys luonnoksessaan tähtää, ylivelkaantuneiden ulosottovelallisten aseman helpottamiseen. Vaihtoehtoinen ratkaisumme on käsitelty yleisellä tasolla kentässä 1a; tässä kentässä esitämme sen yksityiskohdat. Pidämme tärkeänä, että nämä vaihtoehdot arvioidaan vakavasti ennen ehdotetun käänteisen kohdistusjärjestyksen säätämistä.

Ulosottomenettelyn käynnistämisen nopeuttaminen ja automatisointi:

Yksi vaihtoehtoinen keino on nopeuttaa ulosottomenettelyn käynnistymistä. Käytännön kokemustemme perusteella aika velan erääntymisestä tehokkaan ulosmittauksen alkamiseen, mukaan lukien ulosottoperusteen hakeminen ja asian käsittely, voi venyä pitkäksi. Tänä aikana viivästyskorko kertyy saatavalle ilman, että velkaa lyhennetään lainkaan, jolloin velan kokonaismäärä kasvaa jo ennen kuin ulosotto on tosiasiallisesti käynnistynyt. Tämä viive on yksi keskeinen syy siihen, että ulosottoon päätyvien saatavien korkokertymä ehtii kasvaa suureksi, mikä puolestaan on esitysluonnoksen taustalla olevan ongelman ydintä.

Nykyaikaisilla, automatisoiduilla tietojärjestelmillä ja menettelyillä, esimerkiksi summaaristen riita-asioiden ja ulosottohakemusten digitaalisella ja mahdollisimman automaattisella käsittelyllä sekä viranomaisten ja velkojien välisellä sujuvalla tiedonvaihdoilla, tätä viivettä voitaisiin lyhentää merkittävästi. Nopeampi käynnistyminen hyödyttää suoraan velallista, koska viivästyskorkoa kertyy vähemmän ennen maksujen alkamista ja velan kokonaismäärä jää pienemmäksi. Samalla se hyödyttää velkojaa nopeampana ja ennakoitavampana perintänä. Toisin kuin käänteinen kohdistusjärjestys, tämä keino puuttuu ongelman tosiasialliseen lähteeseen, kohtelee kaikkia velallisia ja velkalajeja yhdenvertaisesti eikä aiheuta perustuslaillisia tai sääntelyteknisiä ongelmia.

Vapaakuukausien lukumäärän maltillinen vähentäminen:

Toinen keino on vähentää vapaakuukausien lukumäärää maltillisesti. Voimassa olevassa järjestelmässä velalliselle voidaan myöntää ulosotossa vapaakuukausia, joiden aikana ulosottokertymää ei oteta. Sosiaalisesti ajatus on perusteltu, mutta ongelma on, että viivästyskorko juoksee vapaakuukausien aikana täysimääräisenä, jolloin velan kokonaismäärä kasvaa ilman, että sitä lyhennetään. Tämä on yksi keskeisiä syitä siihen, ettei monen ulosottovelallisen velka pienene vuosien perinnästä huolimatta.

Tulorajausmittauksessa automaattisten vapaakuukausien määrä korotettiin kahdesta kolmeen vuonna 2023. Samaan aikaan velallisen perustoimeentulo on turvattu aiempaa selvästi paremmin, sillä suojaosuus on noussut vuodesta 2020 selvästi inflaatiota nopeammin (ks. kenttä 1b). Kun käteen jäävä vähimmäistoimeentulo on reaalisesti parantunut, vapaakuukausien lukumäärää voidaan maltillisesti tarkistaa puuttumatta velallisen välttämättömään toimeentuloon. Näin rajoitetaan korkokertymää, joka muutoin kasvattaa velkaa ilman lyhennystä, ja samalla kavennetaan mahdollisuutta tulojen suunnitelmalliseen ajoittamiseen vapaakuukausille (ks. kenttä 1d).

Korostamme, että nämä ehdotukset ovat lähtökohtia keskustelulle ja edellyttävät huolellista vaikutusarviota. Olennaista on, että jos lainsäätäjä haluaa parantaa ulosotossa olevien velallisten asemaa, se voidaan tehdä ilman ehdotetun kokeilun perustuslaillisia ja systemaattisia ongelmia.

Yhteenveto

Edellä esitetyn perusteella CapFore Oy katsoo yhteenvetona seuraavaa:

- Hallituksen esitysluonnokseen sisältyvää ulosottokaaren 6 luvun 4 a §:n mukaista käänteistä kohdistusjärjestystä kuluttajaluottosaataville ei tulisi saattaa voimaan ehdotetussa muodossaan.
- Ehdotuksen kvalifikaatiokriteerit, yhdeksän kuukauden ”pelkkä korko” -ehto 12 kuukauden tarkasteluikkunassa, tuottavat satunnaisia ja yhdenvertaisuuden kannalta kestävämpiä lopputuloksia. Mikäli kokeilun kanssa edetään, tarkasteluikkunan tulee olla vähintään 18 kuukautta.
- Ehdotus on perustuslaillisesti (omaisuudensuoja, yhdenvertaisuus, luottamuksensuoja) ja sääntelyteknisesti (yhteisvelat, takaukset, vakuusvelat, tietojärjestelmät) sellaisella tavalla ongelmallinen, että sitä ei voida pitää oikeasuhtaisena keinona tavoiteltuun päämäärään nähden.
- Ehdotus tulee aikaan, jolloin kuluttajaluottojen ylivelkaantumisongelman akuutein lähde, korkeakorkoinen pikavippimarkkina, on jo voimakkaasti suitsittu korkokattosääntelyllä, jolloin positiivinen luottotietorekisteri on toiminnassaan vakiintumassa, ja jolloin ulosottovelallisen perustoimeentulon suoja on jo vahvistettu selvästi inflaatiota nopeammin suojaosuuden korotuksilla (ks. kenttä 1b).
- Mikäli kokeilu kaikesta huolimatta toteutetaan, sen tulee koskea vain lain voimaantulon jälkeen tehtyjä kuluttajaluottosopimuksia, ei lainkaan ennen voimaantuloa syntyneitä, hinnoiteltuja tai siirrettyjä saatavia, ja vasta 12 kuukauden siirtymäajan kuluttua (ks. kentät 1d ja 1e).
- Jos lainsäätäjä haluaa parantaa ulosotossa olevien velallisten asemaa, kohtuullisemmat ja perusoikeuksien sekä luottomarkkinoiden vakauden kannalta vähemmän ongelmalliset keinot ovat saatavilla: ulosottomenettelyn käynnistämisen nopeuttaminen ja automatisointi, joka vähentää viivästyskoron kertymistä ennen maksujen alkamista, sekä vapaakuukausien lukumäärän maltillinen vähentäminen, joka rajoittaa korkokertymää vapaakuukausien ajalta.

Kiitämme oikeusministeriötä mahdollisuudesta lausua asiasta ja olemme valmiit antamaan tarvittaessa lisätietoja.

Kosloff Lauri
CapFore Oy - Toimitusjohtaja